

Zeitschrift: Igl Ischi : organ della Romania (Societat de Students Romontschs)
Herausgeber: Romania (Societat de Students Romontschs)
Band: 76 (1991)
Heft: 3

Artikel: Bars
Autor: Schmid, Casimir
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-881882>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 06.05.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Davon e davos la barriera — in tec barologia

Ozildi ei il plaid «bar» internaziunals. Ins ha surpriu el digl engles. Etimologicamein deriva il plaid «bar» dil franzos vegl «barre» che munta stanga ni barriera. Egl engles dil temps miez significhescha il plaid «bar» la barriera davon la meisa, silla quala igl ustier survescha las bubrondas a ses hosps. El temps medieval ha quei igl avanzatg ch'igl ustier e sias bubrondas ein schurmegiai. Naven dil 15avel tschentaner drov'ins il plaid «bar» per la meisa da survir ell'ustria (=Schanktisch). Ozildi munta il plaid «bar» u in local da notg cun ina meisa aulta da survir e sutgas aultas, ni in local semeglionts ad ina bar sco ins anfla per exempel en hotels, ni era mo ina meisa aulta da survir cun sutgas aultas. El tudestg dat ei il plaid «Bar» dapi l'entschatta dil 19avel tschentaner. Cura ch'ins ha entschiet a duvrar quei plaid en romontsch ei grev da dir. Forsa all'entschatta dil svilup turistic ell'Engiadina? En scadin cass ei il diever dil plaid e quei ch'el manegia in reflex dil turissem cun sia infrastruttura.

B A R S

C A S I M I R S C H M I D

Characterisaziun generala — il mund baril

Il prototip d'ina bar: illuminaziun fluorescenta cun letras extraordinarias «bar x», porta da glas, aria pesonta, plantschiu

... barmaid: lavur mo duront la stagiun ...

... barman: semess en posa spontanamein ...

ault, in propeller che gira, dapertut spaghels, retschas da butteglias cul culiez engiu, ina massa glasa sin crunas da veider, in immens zeiver cun glatscha, butteglias da schampagn che senodan, ina liunga bar da marmel stgir, vuschs, levzas che tilan vid cigarettas, fils da fem che sesaulzan, tschendriers, buccas che beiban gervosa, migeuls miez vits, il barman en camischa alva, caultschas neras, il tun da glatscha che croda sin veider, las survintscheglias dil barman sesaulzan, in martini alv cun pauc sifon, duas stangas, moviments da rutina, ils hosps stattan sin peis, sepusan vid la bar ni sesan sin sutgas aultas, discussions da mintgadi, filosofias dalla veta. . . . La descripziun d'ina bar tipica savess era esser autra. Ei dat numnadamein biaras sorts da bars: la bar d'espresso sco ins anfla ell'Italia, la bar el stil engles numnada pub (per public house), la bar da piano, la bar da snack, la bar da latg, la bar da glatsch sut tschiel aviert ch'ei dat era tier nus e.a.v. El vast senn dil plaid s'audan era il local da notg, il dancing e la discoteca tier las bars, plinavon dat ei bars en casas privatas, bars da calzers, bars da caltscheuls e bars da plattas da grammofon.

Tut las bars han enzatgei communabel: ina meisa aulta, silla quala ins survescha e venda bubrondas ni autra rauba. Ina bar da bubrondas ei en emprema lingua in liug social, nua che la glieud s'entaupa e discuora in cun l'auter sur da tut pusseivel e nunpusseivel. Ina bar ei era in liug, nua che la glieud ruaussa dil stress da mintgadi, nua ch'ella buenta ils quitaus e las temas egl alcohol, nua ch'ella meditescha e filosofescha sur dalla veta en special ed en general, nua ch'ella fa propierts e plans, nua ch'ella dat la bucca, sevilenta e selamenta, nua ch'ella ri, bragia e s'inamurescha. Ina bar tipica cudezza adina in tec ils senns ed ils sentiments e scaffescha in mund d'illusions. Ils spiaghels che duplicheschan personas ed objects dattan in sentiment da vastadad. La glisch brausla e la colur stgira digl indrez creeschon ina cert'intimitad ed anonimitad. Las differentas colurs dallas cazzolas e la musica sluccan las monotonias dalla veta. Leu nua ch'ei dat cazzolas, sutgas, canapès cotschens e camerieras vestgidas mo cun in pèr scrotas seregheglia l'energia erotica — sut circumstanzas.

... negins happenings romontschs ...

... spetgel entochen ch'jeu anflel igl um per la veta ...

... ils indigens saultan sco ei s'auda ...

Tips e tics — mosaic dils barstgauns

Per descriver il barstgaun sursilvan sun jeu staus en treis bars: ina a Sedrun e duas a Mustér — buca exnum in diember representativ per trer conclusiuns finalas ord la situaziun barila en Surselva. Sco tierz egl e sisavel senn hai jeu priu mia Olympus cun mei. «Da mei fas Ti lu buca ina fotografia!» — «Per tgei gasetta fotografeschas?» — «Aha.» — «Bien, ina fotografia sas Ti far.» — «Quella fotografia as-tgas Ti per cass buca publicar!» ... Las reacziuns sil fotografar: ils ins ein daven-tai malsegirs, han giu in tec tema ni han priu distanza, ils auters ein semess spontanamein en posa ed han ris cun bucca da «cheese» ella camera. Buca mo ella Bassa san ins far studis barstgaunistics. Era en Surselva ei il Hades baril il microcosmos da tips e tics. Cheu entaupan ins il foraruosnas-ell'aria, igl enconuscha-tuts-e-negin-endretg, il fixau-silla-cameriera, il squitschau-en-in-cantun, il controllescha-la-porta-principala, il resda-mo-da-femnas-ed-autos, il mira-spert-mo-constantamein-denter-comba, il meina-erumpa-cartuns-da-gervosa, il vul-esser-

auter-cun-Status-Quo-silla-giacca, il mar-
mugna-sc'in-uors-che-di-mo: aunc-ina-
stanga, il tolerescha-negins-auters-mei-
nis, ils culai-ensemén, ils mirei-sin-nus-
nus-essan-ils-pli-bials, l'obedescha-sc'in-
tgaun-agl-um, l'enquera-igl-um-per-la-
veta, la ri-adina-era-sch'ei-va-schliet, la
sexualmein - frustrada - cul - vocabulari-
vulgar (cheu dat ei era exemplars mascu-
lins), il vamp-alpin e.a.v. Per dar in'idea
tgei che sezuppa davos quels tips in cass
exemplaric: Il fixau-silla-cameriera ha —
sco il num di — ina pintga fixaziun. El
compensescha siu frust cun fixar las com-
bas liungas dalla barmaid ni ils calzers cun
calcogns aults dalla barmaid ni las parts
dils dessous che survargan il vestgiu
stretg dalla barmaid. Il fixau-silla-barmaid
vegn mo ella bar pervia dalla barmaid. El
sesa mo en quei liug dalla bar, dil qual el ha
ina vesta totala digl object ch'el sto obser-
var. Il fixau-silla-barmaid emposta natu-
ralmein mo tier la barmaid. Sin tualetta va
el mo sch'ei sto veramein esser. Per vester
la barmaid e tut quei che stat en connex
cun ella pli datier e per plidar dus treis
plaids cun ella emposta e beiba il
fixau-silla-barmaid per regola sulla seit ora.

... pli bia umens che femnas ...

... quasi mo musica da disco englesa ...

... bars cudezzan senns e sentiments ...

Il bia sa el buca daco el fa quei. El ei in dils
davos che banduna la bar. Atgnamein pér
cu el vesa ch'ei dat nuot pli da vester.
Per che l'ironia sfalsificheschi buca la reali-
tad: duront miu tur da bars hai jeu era
entupau umens e femnas criticas e pro-
gressivas, engaschai/adas ed emancipai/
adas, cun las qualas jeu hai giu bunas
discussiuns — cun humor e seriusadad.
Cunzun ils giuvens entuorn 20 vesan il
mund ord in autra perspectiva — ina per-
spectiva pli aviarta e vasta — che quei che
nus vesevan el en quella vegliadetgna.

Ella Bassa ed els cuolms — barografia

La barografia sco scienza dil mument e
dil tuttafatg privata descriva las regiuns
barilas e lur atgnadads. Mes studis baro-
grafics han demussau ch'ei dat certas dif-
ferenzas denter la tiara barila dalla Bassa
e quella dalla Surselva. Ella Bassa dat ei
per l'ina bia dapli differents tips da bars
(bar d'espresso, bar da piano, bar da coc-
tail, pub, club da notg, discoteca, cabaret-
variété e.a.v.). Per l'autra ei il publicum
d'ina certa bar pli homogens (ils yuppies

van ella bar X1, ils rockers ella bX2, ils homosexuals ellas bX3, las lesbianas ella bX4, las prostituadas ed ils transvestits ella bX5, la scena alternativa ella bX6, ils rimna-marcas ella bX7 ni el Rössli, ils banchiers ella bX7, ils asiats ella bX8 e.a.v.). Quei vul buca dir ch'ei detti neginas bars cun in publicum mischedau. Ella Surselva perencunter ei la tiara barila pintga, stretga ed in tec lungurusa. Ei dat quasi mo bars cun «dancing» e bars d'hotel e lura basta ed amen. Aschia eis ei era capeivel ch'il publicum barstgaunistic sursilvan ei sill'emprema egliada pli tschécs che quel dalla Bassa. (Priu ora ils alcoholichers ein denton lesbianas, homosexuals, prostiduadas, transvestits ed autras persunas discriminadas sco ragischai ora ella tiara barila sursilvana. Persuenter entscheiva il yuppie model alpin a sederasar). Tgi che ha in interess baril en Surselva ei in pauper barstgaun. El ha mo la letga dad ir ella «bar X», forse aunc cun auto ella «bar y» ch'ei in pèr kilometers naven ni da star a casa. Bars che caschunan memia bia canera, q.v.d. veta, vegnan serradas (p.ex. la bar e discoteca «Viva» dil hotel Baur a Mustér). Bars che rendan

... la survesta dalla bar: tut sut controlla ...

... in tec malsegirs ...

... in mund d'illusions ...

buca vegnan era serradas (p.ex. han ils responsabels dalla Uto AG a Turitg ponderau da serrar la «Placi-Bar» dil Disentserhof a Mustér). Bars che muossan ch'ei dat era tier nus problems socials, q.v.d. cun drogas, vegnan serradas e buca pli aviartas (p.ex. «La Treglia» a Mustér). Sch'ina nova bar vegn insumma aunc aviarta, lu ha ella u enzatgei d'ina bar da yuppies (p.ex. il «Postigliun» sper la banca dall'UBS(!) a Mustér) ni ch'ella ei mo ina pseudo-bar da glatsch che liua la primavera (las schinumadas «Eisbar» sut tschiel aviert ch'ei in ussa en moda).

Utopic? — Barilog

Quei che jeu giavischass: bars nua che l'atmosfera vala dapli ch'il profit, bars dils giuvens per ils giuvens (sco p.ex. «La Talina» a Sedrun), bars ch'integreschan e promovechan happenings romontschs cun satira, cabaret, poesia, pop e rock (p.ex. Barock). Ei quei utopic? Gie, per quei che:

La bar-baria dil profit
ei la bara dalla vera bar!